

แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

๑. ลำดับนั้น นางทาสีคนหนึ่งแข่งด่าว่า นี่เป็นแผ่นกระดานที่ลูกนางวาสภขัตติยา ทาสีหนึ่ง จึงเอาน้ำผสมน้ำนมล้างแผ่นกระดานที่พระกุมารนั้นนั่งในห้องพระโรง ฯ มหาเดเล็ก คนหนึ่งลืมหาวรุชของตนเองไว้ จึงกลับมาหยิบอาวรุชนั้นได้ยืมเสียงก่นด่าวิฑูทกกุมาร จึง ถามถึงโทษนั้น จึงทราบว่ นางวาสภขัตติยา เกิดในห้องของนางทาสีของพระเจ้ามทานามะ ศากยะ จึงบอกกล่าวแก่ไพโรพล ฯ ได้มีข่าวอื้อฉาวใหญ่โตว่า ข่าวว่า พระนางวาสภขัตติยา เป็นธิดาของนางทาสี ฯ วิฑูทกกุมารได้ยืมข่าวนั้นแล้ว ทรงตั้งพระราชหฤทัยไว้ว่า เจ้าศากยะ เหล่านั้นจงเอาน้ำผสมน้ำนมล้างแผ่นกระดานที่เราทิ้งไปก่อนเถิด แต่ในเวลาที่เราดำรงอยู่ ในราชสมบัติแล้ว เราจักเอาเลือดในลำคอของเจ้าศากยะเหล่านั้นล้างแผ่นกระดานที่เราทิ้ง ฯ เมื่อวิฑูทกกุมารนั้นถึงเมืองสาวัตถีแล้ว พวกอมตย์ก็กราบทูลเรื่องราวทุกประการแด่ พระราชา ฯ พระราชาทรงพิโรธเจ้าศากยะทั้งหลายว่า ได้ให้ธิดานางทาสีแก่เรา จึงทรงริบ เครื่องบริหารที่พระราชทานแก่พระนางวาสภขัตติยาและพระโอรส ให้พระราชทานเพียง สิ่งของที่ทาสและทาสีพึงได้รับเท่านั้น ฯ ต่อมาล่วงไป ๒-๓ วัน พระศาสดาเสด็จไปยังพระ ราชนิเวศน์ประทับนั่งแล้ว ฯ พระราชาเสด็จมาถวายบังคมแล้วทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า เล่า ลือกันว่า พวกพระญาติของพระองค์ ประทานธิดานางทาสีให้หม่อมฉัน เพราะกรณีนั้น หม่อมฉันจึงริบเครื่องบริหารของนางพร้อมทั้งบุตร ให้ให้เพียงของที่ทาสและทาสีพึงได้รับ เท่านั้น ฯ พระศาสดาตรัสว่า มหาบพิตร พวกเจ้าศากยะทำไมถูก ธรรมดาเมื่อจะให้ เป็น เรื่องที่จำต้องให้พระธิดาผู้มีชาติเสมอกัน มหาบพิตร อาตมภาพขอทูลพระองค์ว่า พระนาง วาสภขัตติยาเป็นพระธิดาของพระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นกษัตริย์ ได้อภิเษกในพระราชวังของ พระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นกษัตริย์ ถึงวิฑูทกกุมารก็อาศัยพระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นกษัตริย์นั้น แลประสูติแล้ว ธรรมดาว่าโคตรของฝ่ายมารดาจักกระทำอะไรได้ ลำคัญที่โคตรของฝ่าย บิดาต่างหาก บัณฑิตสมัยก่อนได้พระราชทานตำแหน่งอัครมเหสีแก่หญิงยากไร้ (อาชีพ)

หาบพื่น (ชาย) และพระกุมารที่เกิดในท้องนาง ถึง (ครอบครอง) ราชสมบัติในพระนครพาราณสี (อันใหญ่โต) ถึง ๑๒ โยชน์ กลายเป็นพระราชอาพระนามว่ากัณฐกษัตริย์แล้วตรัสกัณฐหาริยชาดก ฯ พระราชาสดับธรรมกถาแล้ว ทรงยินดีว่า นัยว่าโคตรฝ่ายบิดาเท่านั้นสำคัญ จึงรับสั่งให้พระราชทานเครื่องบริหารตั้งเดิมแก่มารดาและบุตร ฯ

๒. ต่อมาไม่นานนัก นางมัลลิกานั่นกลับได้ (ตั้ง) ครรภ์ เกิดแพ้ท้องขึ้นมาจึงบอกว่า ดิฉันเกิดแพ้ท้องคะ ฯ แพ้ท้องอะไร ฯ นาย ดิฉันใคร่จะลงอาบตีมน้ำตีมในสระโบกขรณี อันเป็นมงคลในการอภิเษกแห่งคณะราชตระกูลในเมืองไพสาลี เจ้าคะ ฯ พันธุลเสนาบดีรับว่า ได้ จึงหยิบธนูที่ให้แรงคน ๑,๐๐๐ คนโก่ง อุ้มนางขึ้นรถ ออกจากเมืองสาวตถีขับรถเข้าเมืองไพสาลีโดยทางประตูที่เจ้าลิจจวีให้แก่มหาลิลิจจวี ฯ ก็มหาลิลิจจวีมีที่ประทับอยู่ใกล้ประตูนั้นแล ฯ ท่านไต่ได้ยินเสียง รถกระทบธรณีประตู ก็ทราบ (ทันที) ว่า เสียงรถของพันธุลเสนาบดี จึงพูดว่า วันนี้ เจ้าลิจจวีทั้งหลายจักเกิดภัย ฯ สระโบกขรณีทั้งด้านใน ด้านนอก มีการอารักขาแข็งแรง ด้านบนซึ่งตาข่ายโลหะ แม้แต่พวกนก ยังหาโอกาสไม่ได้เลย ฯ ฝ่ายพันธุลเสนาบดี ลงจากรถ เอาหวายหวดเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลรักษาให้หนีไป ตัดตาข่ายโลหะ ให้ภริยาอาบแล้ว ตนเองอาบบ้างภายในสระโบกขรณีแล้ว อุ้มนางขึ้นรถอีก ออกจากพระนคร ขับไปโดยหนทางที่ตนมาแล้วนั้นแล ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ป.๓.๕

แปล ไทยเป็นมคธ

๑. อถกา ทาสี สณฺจาคาเร ตสฺส นิสินฺนผลกั* อิหิ วาสภขตฺติยาย ทาสียา
 ปุตฺตสฺส นิสินฺนผลกนฺติ อฏฺโกลิตฺวา อฏฺโกลิตฺวา ชีโรทเกน ไชวติ. เอโก ปุริโส อตฺตโน
 อาวุํ ปมฺมุสลิตฺวา นิวตฺโต ตํ คณฺหนฺโต วิชฺชุกุมารสฺส อฏฺโกลสนสฺสํ สุตฺวา
 ตํ อนฺตรํ ปุจฺฉิตฺวา วาสภขตฺติยา ทาสียา กุจฺฉิมฺหิ มหานามสฺส กสฺส ชาตาติ ฌตฺวา
 พลกายสฺส กเถสิ. วาสภขตฺติยา กิร ทาสีธิตาติ มหาโกลาหลํ อโหสิ. ตํ สุตฺวา
 วิชฺชุกโม เอเต ตาว มม นิสินฺนผลกั ชีโรทเกน ไชวณฺตุ อหํ ปน รชฺเช ปตฺติฏฺจิตกาเล
 เอเตสํ คลโลหิตํ คเหตุวา มม นิสินฺนผลกั ไชวิสฺสามีติ จิตฺตํ จเปสิ. ตสฺมี
 สาวตฺถี คเต อมจฺจา สพฺพํ ปวตฺถี รมฺโถ อาโรจยฺสฺ. ราชฯ มยฺหํ ทาสีธิตฺรํ อหํ สุตฺติ
 สากิยานํ กุจฺฉิตฺวา วาสภขตฺติยาย จ ปุตฺตสฺส จ ทินฺนปริหารํ อจฺฉินฺหิตฺวา ทาสทาสีหิ
 ลทฺทพฺพมตฺตเมว ทาเปสิ. ตโต กติปาหจฺเจยน สตฺถา ราชนิเวสนํ คนฺตฺวา นิสีหิ.
 ราชฯ อาคนฺตฺวา วนฺทิตฺวา ฆนฺเต ตุมฺหากํ กิร ฌาตเกหิ ทาสีธิตา มยฺหํ ทินฺนา
 เตนสฺสา อหํ สปฺตฺตตาย ปริหารํ อจฺฉินฺหิตฺวา ทาสทาสีหิ ลทฺทพฺพมตฺตเมว ทาเปสิ นฺติ
 อาห. สตฺถา อยฺตฺตํ มหาราชฯ สากิเยหิ กตํ ทนฺเตหิ นาม สมชาติกา ทาตพฺพา
 อสฺส ตํ ปน มหาราชฯ วทามิ วาสภขตฺติยา ขตฺติยราชธิตา ขตฺติยรมฺโถ เคเห
 อภิเสกํ ลภิ วิชฺชุกโมปิ ขตฺติยราชานเมว ปฏฺิจฺจ ชาโต มาตุโคตฺตํ นาม กิ กิริสฺสติ
 ปิตุโคตฺตเมว ปมาณนฺติ โปราณกปณฺทิตา ทลฺหิตฺติยา กฏฺจหาริกาย อคฺคมहेสิฏฺ-
 จานํ อหํ สฺ ตสฺสา จ กุจฺฉิมฺหิ ชาตฺกุมาริ ทฺวาทสโยชนิกาย พาราณสิยํ รชฺชํ ปตฺวา
 กฏฺจวาหนราชา นาม ชาโตติ กฏฺจหาริยชาตกํ กเถสิ. ราชฯ ฌมฺมกถํ สุตฺวา
 ปิตุโคตฺตเมว กิร ปมาณนฺติ ตฺลิตฺวา มาตาปุตฺตานํ ปกฺติปริหารเมว ทาเปสิ.

(ฌมฺมปทฺฏจกถาย ตติโย ภาโค หน้า ๑๔ - ๑๕)

๒. สาน จิรสเสว คพภํ ปฏิลภิตวาอุปนฺนโทหฬาทโทหฬโ เม อุปนฺนโนติ
 อโรเจสิ. กิ โทหฬโติ. เวสาลีนคร คณราชกุลานํ อภิเสกมจฺจลโปกฺขรณียํ โอตริตฺวา
 นหาตฺวา ปานียํ ปาตฺกามมฺหิ สามีติ. พนฺธุโล สาธฺฐติ วตฺวา สหสฺสตฺถามรณน คเหตุวา
 ตํ รถํ อโรเปตฺวา สวตฺถิตฺโต นิกฺขมิตฺวา รถํ ปาเชนฺโต มหาลิลิจฺฉวินฺโน ทินฺนทฺวาเรน
 เวสาลี ปาวลิลิ. มหาลิลิจฺฉวินฺโน จ ทฺวารสมิเปเอว นเวสนํ โหติ. โส รตฺตสฺส อุมฺมาเร
 ปฏิฆาตสทฺทํ สุตฺวาว พนฺธุลสฺส รตฺตสทฺโหติ ฌตฺวา อชฺช ลิจฺฉวินํ ภัยํ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ
 อาท. โปกฺขรณียา อนฺโต จ พหิ จ อารกฺโข พลฺวา อุปริ โลหซาลํ ปตฺถณฺฏํ สกฺุณานํปิ
 โอกาโส นตฺถิ. พนฺธุลเสนาปติ ปน รถา โอตริตฺวา อารกฺชเก มนฺุสเส เวตฺเตน
 ปทรนฺโต ปลาเปตฺวา โลหซาลํ ฉินฺหิตฺวา อนฺโตโปกฺขรณียา ภารियํ นหาเปตฺวา สยํปิ
 นหาตฺวา ปฺน ตํ รถํ อโรเปตฺวา นครา นิกฺขมิตฺวา อาคตมคฺเคเนว ปายาลิ.
 (ธมฺมปทฺฎจกถาย ตติโย ภาโค หน้า ๑๕ - ๑๖)